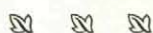

monumenten. Daarom moeten we sterk zijn, want eigenlijk is de toestand nu gevaarlijker, dan vijf-en-twintig jaar geleden.

Wij hopen dan ook, dat de Vereeniging haar grootsche taak zal kunnen voortzetten tot nut en vreugde van landgenoot en vreemdeling, want ons merkwaardig landje met zijn bijzondere ligging en klimaat legt ons ook internationale verplichtingen op voor het behoud van natuurschoon.

JAC. P. THIJSSE

SCHOLLEVAARS EN BLAUWE REIGERS.

Toen ik verleden jaar Juni in de eendenkooi „Lekzicht” te Lekkerkerk pogingen deed, om de aldaar broedende schollewaars te fotografeeren, had ik een hoog statief gemaakt van drie lange esschenstammen, die ik als een driepoot van boven aan elkaar verbond waardoor ik mijn camera een stevige standplaats kon geven zoo'n meter of drie boven den grond. Na afloop liet ik de driepoot staan. Heimelijk hoopte ik dat het volgende jaar een schollewaarpaar er een nest op zou bouwen, iets wat in het geheel niet onmogelijk was, daar door het doodgaan der boomen de nestgelegenheid elk jaar kleiner en kleiner wordt en de schollewaars genoeg moeten nemen met vlierstruiken, oude kooischutten en omgevallen boomen. En ziet, toen we een dezer dagen de kooi weer bezochten, bleek het statief bezet. In de mik lag een stevig nest, hetwelk één ei en een pasgeboren jong bevatte. Op 13 Juni fotografeerde ik den schollewaar op deze noodwoning. Tusschen de pooten van het statief lag op wat omgevallen stammen een tweede nest, waardoor de gelijkenis met een kerstpot, zooals die elk jaar tegen de Kerstdagen op onze stadspleinen en hoeken van straten verschijnen, nogal voor de hand lag: we noemden deze beide paren dan ook al spoedig de schollewaars van den kerstpot.

Gezien de groote woningnood in de Lekkerkerkerkooi zijn we nu van plan een flink aantal dergelijke driepooten op te richten, waardoor we een kunstmatig schollewaarsdorp hopen te fokken. Ik moet direct toegeven, dat dit allerakeligst leelijk zal zijn. Maar over een jaar of wat zullen er misschien weer wat flinke esschen en wilgen opgegroeid zijn, geschikt voor onze schollewaars. Het groeit daar als kool, vooral de Deutsche dot (een wilgensoort), vlier en esch doen het goed en de brandnetels worden meer dan manshoog.

Eenige jaren terug dachten we, dat de schollewaars bij gebrek aan geschikte boomen zich op den duur op den grond zouden gaan vestigen en grondnesten zouden gaan bouwen, er waren tal van nesten niet hooger dan één meter en in 1927 en 1928 bouwden enkele paren hun nest op den grond, maar in de daarop volgende jaren verhuisden ze weer naar hooger hout en van grondnesten zagen we niets meer. Het is wel duidelijk dat ze een hoogen neststand prefereren en alleen als er geen geschikt hoog hout beschikbaar is, het lagerop zoeken. De schollewaars, die het eerst met nestelen beginnen, kiezen steeds de hoogste plaatsen uit, dat schijnt toch meer in hun aard te liggen.

De hoogste nesten zijn altijd het eerst bezet en bevatten ook altijd het eerst jongen, daarna raken succesievelijk ook in de lagere regionen de nesten bewoond.

Vroeger had ik er wel eens over gedacht de oude, halfdoode boomen te tuinen met staaldraden, waardoor ze voor omvallen behoedt zouden worden. Deze spandraden kunnen echter funest worden voor de af- en aanvliegende vogels. Met den eigenaar van de kooi, den heer Smit, besprak ik zelfs de mogelijkheid kunstboomen te construeeren van gewapend beton. Dit zou echter een zeer kostbare geschiedenis worden en stellig on-aesthetisch. Ik zie honderdmaal liever een pimpelmees of een gekraagd roodstaartje uit een natuurlijk boomgat vliegen, dan uit een nestkastje met asfaltdak en zitstokje. Gewapend betonboomen zouden echter nog veel erger zijn: een nestkastje laat tenslotte zien, dat het een kunstmatig iets is, het heeft niet de pretentie van een natuurlijk boomgat te willen schijnen. Betonboomen zijn onwaar en daarom leelijk en afkeurenswaardig. Ik herinner me nog goed hoe de wrevel in ons groeide, toen we in de Riviëra bemerkten, dat de meeste rustieke hekjes en afrasteringen van gewapend beton waren nagemaakt. Er hing een stroohoed op een hekje, maar toen ik dit hoofddekseel op wilde zetten, bleek het ding van beton. De spijkergaten en ingedrevelde spijkerkoppen en schroeven, kwasten en noesten in het hout, groeven in de schors waren zelfs nagebootst en met een angstwekkende nauwkeurigheid, een betere zaak waardig. Trouwens er is geen streek, waar ze het zoo ver gebracht hebben in dergelijke ersatz. We zagen een villa „La Tempête” geheeten; een der luiken hing scheef uit de hengsels, een gordijn woei naar buiten uit het geopende venster, ofschoon er geen zuchtje te bespeuren viel. Bij nader toezien bleek dit heele geval op den muur geschilderd te zijn. Bij een andere villa konden we genieten van een permanente liefdesverklaring in het schemeruur. Een jongeling, gitaarbespelend, beneden; uit een geopend raam daarboven een donkerrooige schoone met een roos . . . allemaal geschilderd.

Je zoudt er anders wel wat voor over hebben, om die schollevaars een blijvende nestgelegenheid te verzekeren, ook al zouden de maatregelen welke we daarvoor troffen, aan de andere zijde een beleediging van ons aesthetisch gevoel met zich mede-

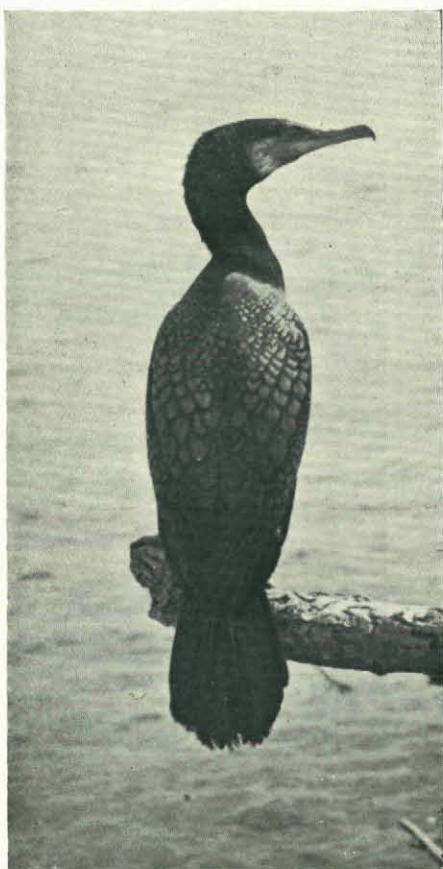
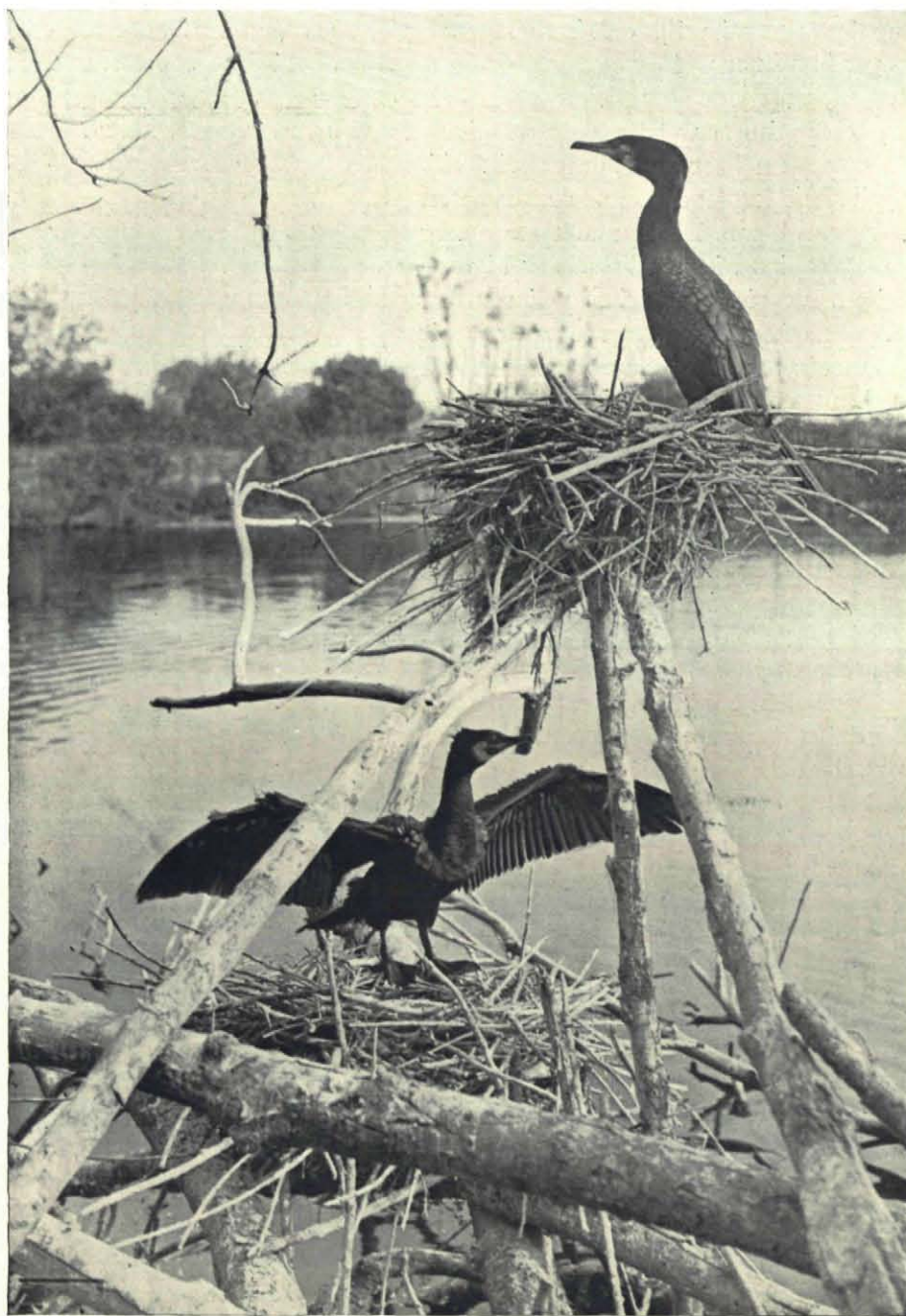

foto Jan P. Strijbos.

Schollevaar. Lekkerkerk 15 Juni 1931.

foto Jan P. Strijbos.

De Schollevaars van den Kerstpot. Lekkerkerk 13 Juni 1931.

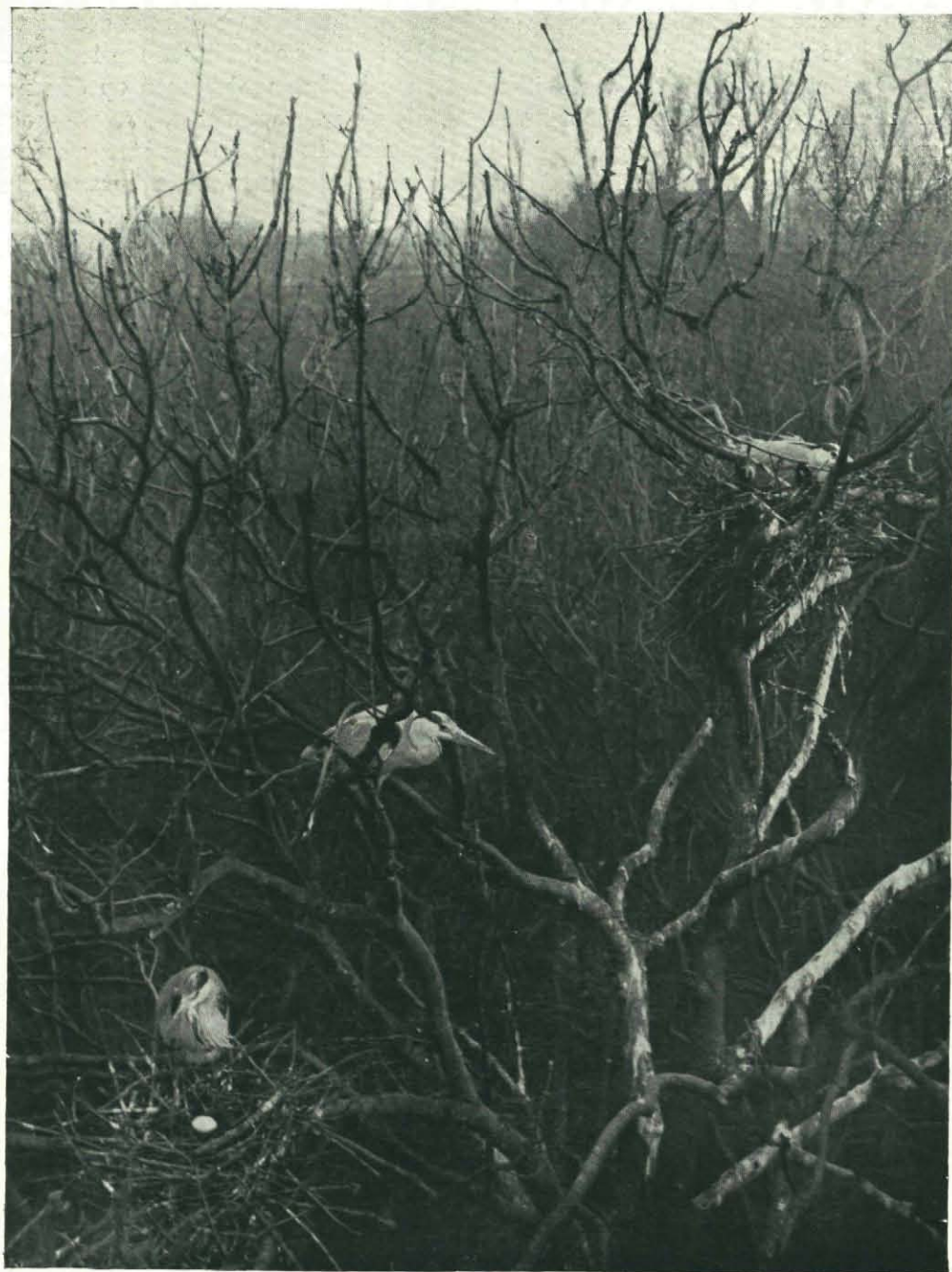
foto Jan P. Strijbos.

Het voeren der jonge Schollevaars. Lekkerkerk 15 Juni 1913.

brengen. De beteekenis van den schollevaar als boeiend en stoffeërend element in het landschap van ons waterrijke vaderland is nauwelijks te overzien, de schollevaars op de broedplaats bieden altoos weer een schouwspel van een zeer bijzondere bekoring.

De Lekkerkerker kooi was dit jaar weer mooier dan ooit, het aantal paren, dat er broedde zeer aanzienlijk, een paar maal hebben we het aantal nesten geteld en telkens kwamen we tot een totaal van ongeveer 540 nesten. Merkwaardig is het, dat we over tal van dingen betreffende de parings- en broedbiologie van deze in alle opzichten interessante vogels nog in het duister tasten. We weten b.v. nog niet precies hoeveel broedsels één paar schollevaars per jaar groot brengt en hoeveel jongen van elk broedsel uitvliegen. In één geval weet ik nu zeker dat er door één paar driemaal een nest met jongen werd groot gebracht. Het wijfje ¹⁾ van dit paar droeg n.l. een voering, terwijl er in de naaste omgeving geen enkele oude schollevaar was, die ook een ring droeg, zoodat ik zekerheid had, steeds den zelfden vogel te observeren. Op het oogenblik zien we door de geheele kooi tal van schollevaars, zoowel ouden als jongen, die een ring dragen; de laatste jaren werden er elk broedseizoen zoo tegen de 250 jongen geringd, dank zij het werk van Haverschmidt en mijn vrienden van de Goudsche Ornithologische Club. Dit jaar zagen we iets, dat zou wijzen op het voeren van jongen uit het eerste broed, terwijl er al weer kleintjes geboren waren van het tweede. De jongen van het eerste broed waren al vliegvlug, maar kwamen telkens weer terug op het nest, in de hoop daar gevoederd te worden. De jonge schollevaars worden echter niet uitsluitend op het nest gevoerd, maar ook in het water als ze naast hun ouders zwemmen, op takken en omgevallen boomstammen aan den waterkant, ver van hun nest; in het kort op alle plaatsen, waar ze hun ouders kunnen volgen en bereiken. Dit is een groot verschil met de reigers. De jonge blauwe reigers krijgen alleen voedsel op het nest, zelfs ook nog als ze al uitgevlogen zijn. Als de jonge reigers zoo groot zijn, dat ze het nest verlaten en in de boomkruin kunnen kuieren, keeren ze als de wind terug, zoodra ze hun vader of moeder zien naderen. Aan de jongen is dan al te zien, dat er een oude vogel in aantocht is. Uren lang kunnen ze in de takken verkeer van hun nestboom, meestal doodstil staande, zoodra er „eten geblazen is” maken ze dat ze in het nest komen. Dit in het nest terugkeeren is zelfs zoo sterk, dat ze het ook doen bij den terugkeer van een der andere jongen, de thuisblijvers gedragen zich dan precies eender als bij den terugkeer van den voedsel aanbrenghenden ouden vogel. Ze trachten dan den snavel te pakken van hun broertje of zusje, kèkken hun bekenden hongerroep en houden dit voedselbedelen soms langen tijd vol. Het thuiskomende jong zagen we daarbij in een enkel geval dezelfde slik- en braakbewegingen maken, welke de oude vogel maakt als hij voedsel uit gaat braken in het nest. Tot werkelijk voedsel overgeven kwam het echter nimmer. Heel merkwaardig was het ook, dat de jongen van een der nesten gingen verhuizen, toen ze al zoo groot waren, dat ze zich een meter of wat door de lucht konden verplaatsen; later zelfs niet meer op hun eigen nest terugkeerden, maar altijd te vinden waren op het nest van hun burens, waar ze ook gevoerd werden door hun pleegouders. Ofschoon het zeer interessant was om

1) In 1931 had dit gemerkte ♀ haar oude nest van 1930 weer betrokken.

foto Stam & Strijbos.

De Reigers in de esschen, Sloten (N.-H.). 9 April 1931.

te weten of ook de eigen ouders zich nog met hun kinderen bemoeiden en voor voedsel zorgden, mochten we nooit iets daarvan waarnemen. Hier zien we dus het gedrag van een echt koloniedier, een gemeenschap vormende, iets wat ook bij den lepelaar voorkomt. De jonge lepelaars van verschillende nesten hokken vaak samen op één nest en als ze zoo groot zijn, dat ze door hun rietwildernis gaan wandelen, zien we groote troepen jongen, te zamen een groote familie vormende. Ik heb zoo het idee gekregen, dat de jonge lepelaars niet uitsluitend door hun ouders gevoerd worden, maar dat het kan voorkomen, dat ook andere oude vogels zich daarmee belasten; bij de schollevaars deden we dit jaar waarnemingen die op het zelfde zouden wijzen. Dergelijke dingen zijn echter uiterst moeilijk te controleeren en met zekerheid vast te stellen, zoolang we geen middelen hebben om de verschillende paren en de jongen te onderscheiden. Met het ringen zou al iets bereikt kunnen worden b.v. links en rechts ringen, ringen met twee ringen, ringen van het Leidschmuseum combineeren met z.g.n. „kippenringen” van verschillende kleur etc., waardoor tal van combinaties te maken zijn. In Sloten dachten we er zelfs dit jaar over om de oude vogels, die uiteraard niet te ringen zijn, te merken met kleurstof: we wilden met een blaasroer kleine, met kleurstof gevulde capsules op de pooten afschieten, welke op het hielgewricht zouden explodeeren. Het zou echter de vraag zijn of de kleurstof niet spoedig weer afgesleten zou zijn. En bovendien waren we doodsbenuwd, dat door deze behandeling onze reigers verdreven zouden worden. Misschien zijn er wel middelen te bedenken, welke geheel onschadelijk zijn. Toen we b.v. wilden controleeren of de reigers ook 's nachts aan hun nest bouwden, strooiden we onder de nestboomen een aantal takjes van kornoelje, twi'gjes die door hun sterke, roode kleur reeds op eenigen afstand gemakkelijk te herkennen zijn. Den volgenden morgen vroeg ontdekten we tot onze groote vreugde, dat er in één nest verschillende roode takjes verwerkt waren; een bewijs dus dat de reigers ook 's nachts aan hun nest bouwen en tevens, dat ze op den grond komen onder het nest.

Bij de reigers hadden we trouwens met tal van moeilijkheden te kampen. De hooge neststand, de groote schuwheid, hun wantrouwen en voorzichtigheid, het slechte weer en gebrek aan tijd zorgden er voor, dat we nog wel een broedseizoen noodig zullen hebben om onze waarnemingen en film- en fotomateriaal eenigszins compleet te krijgen. Bij de schollevaars gaat dat allemaal veel gemakkelijker en eenvoudiger; ze zijn op de broedplaats in het geheel niet schuw, er zijn lage, gemakkelijk te controleeren nesten voor het uitkiezen en daarbij kunnen we bij den zwarten vogel van de Zwarte lijst maanden aaneen hun belangwekkend gedrag in de kolonie observeren. Ze beginnen al heel vroeg in het voorjaar en hun broedtijd duurt nog voort tot in den herfst. In 1930 zagen we op 13 November nog in tal van nesten jonge, niet vliegvlugge schollevaars en op 8 Maart 1931 waren er al weer jongen van eenige weken oud. Bij de reigers moeten we het hebben van enkele weken, loopt het in die korte periode van paring en nestbouw tegen door het weer en allerlei toevallige omstandigheden, dan dienen we weer te wachten tot het volgende voorjaar.

JAN P. STRIJOS